

ÖZBEKİSTAN

Ülke Raporu

 İÇİNDEKİLER

1. ÜLKE HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
2. ÖZBEKİSTAN'IN TÜM ÜRÜNLERDE ÜLKE BAZINDA İTHALAT VERİLERİ	4
3. ÖZBEKİSTAN'IN TÜM ÜRÜNLERDE ÜLKE BAZINDA İHRACAT VERİLERİ	5
4. ÖZBEKİSTAN'IN İKLİMLENDİRME SEKTÖRÜ İTHALATI.....	6
5. ÖZBEKİSTAN'IN TÜRKİYE'DEN SEKTÖR İTHALATI VERİLERİ.....	8
6. ÖZBEKİSTAN'IN ÜLKE BAZINDA SEKTÖR İHRACAT VERİLERİ.....	9
7. ÖZBEKİSTAN'IN EN ÇOK İTHAL ETTİĞİ 20 SEKTÖR ÜRÜNÜ	10

1. ÜLKE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Tablo 1: Ülke Hakkında Genel Bilgiler

Resmi Adı	Özbekistan Cumhuriyeti
Nüfus	36.745.000 (2024, IMF tahmini)
Yüz Ölçümü	447.400 km ²
Dil	Özbekçe
Başkent	Taşkent
Para Birimi	UZS-Som
Kur	1,00 TL=372,73 SOM
Yönetim Biçimi	Başkanlık
Devlet Başkanı	Şevket Mirziyoyev (Cumhurbaşkanı)
GSYİH	97.956 Milyar USD (2024, IMF tahmini)
GSYİH Büyüme Hızı	% 5.2 (2024, IMF tahmini)
Toplam İhracat	18.1 Milyar USD (2023, Trade Map)
Toplam İthalat	28.7 Milyar USD (2023, Trade Map)
Türkiye'nin Ülkeye İhracatı	1.9 Milyar USD (2023, Trade Map)
Türkiye'nin Ülkeden İthalatı	1.2 Milyar USD (2023, Trade Map)

Orta Asya'nın merkezinde bulunan Özbekistan'ın komşuları Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan ve Türkmenistan olup yüz ölçümü 447.400 km² 'dir. Ülke güneybatıdaki Ceyhun (Amuderya) ile kuzeydoğudaki Seyhun (Sırderya) ırmakları arasında uzanan toprakların büyük bölümünü kapsar. Ülkenin kuzey ile güney ucu arası 925 km, doğu ile batı ucu arası 1.400 km olup, sınırlarının toplam uzunluğu 6.221 km'dir. 1936'da kurulan Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti ile birlikte Özbekistan, 13 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler: Andican, Buhara, Cizzah, Kaşkaderya, Namangan, Semerkant, Surhanderya, Sırderya, Taşkent, Fergana, Harezmi ve Nevai bölgeleridir. Topraklarının %46'sı yayla ve bozkırlardan ve %41'i de çöl ve diğer arazi tiplerinden oluşan Özbekistan'ın toplam kara alanlarının %3'ü orman ve koruluk, %10'u ise tarıma elverişlidir. Ekilebilir alanların yaklaşık %95'i ise sulanabilmektedir. Bu özelliği ile Özbekistan, Orta Asya cumhuriyetleri arasında en iyi sulu tarım yapılabilen ülke konumundadır.

2.

ÖZBEKİSTAN'IN TÜM ÜRÜNLERDE
ÜLKE BAZINDA İTHALAT VERİLERİ

Özbekistan, 2023 yılında tüm ürünlerde 28.7 milyar dolar seviyesinde ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ihracat seviyesi bir önceki yıla göre %22,45'lik bir artışa tekabül etmektedir.

Tablo 2: Özbekistan'ın En Çok İthalat Yaptığı 20 Ülke (Birim: Bin ABD Doları)

No	Ülkeler	2020	2021	2022	2023	2023-2022 Değişimi (%)	2023 Payı
	Toplam	19.723.887	23.506.333	23.419.300	28.677.291	22,45%	100,00%
1	Çin	5.138.708	5.882.075	7.504.177	12.394.790	65,17%	43,22%
2	Kazakistan	2.133.337	2.776.871	3.692.752	3.144.275	-14,85%	10,96%
3	Güney Kore	1.704.309	1.879.123	2.183.539	2.369.872	8,53%	8,26%
4	Türkiye	1.154.334	1.841.893	1.877.915	1.871.309	-0,35%	6,53%
5	Hong Kong	17.102	42.196	759.428	1.380.284	81,75%	4,81%
6	Almanya	688.328	675.138	1.393.184	1.081.780	-22,35%	3,77%
7	Fransa	243.986	197.871	250.185	669.562	167,63%	2,33%
8	İtalya	345.406	430.560	449.433	536.257	19,32%	1,87%
9	Polonya	165.453	185.683	249.600	371.701	48,92%	1,30%
10	A.B.D.	181.074	401.256	272.674	367.843	34,90%	1,28%
11	Hindistan	260.763	259.605	286.244	337.729	17,99%	1,18%
12	Litvanya	159.910	183.340	328.896	329.029	0,04%	1,15%
13	Kırgızistan	152.549	180.143	236.627	290.679	22,84%	1,01%
14	Brezilya	44.749	118.053	118.611	268.356	126,25%	0,94%
15	Japonya	142.217	184.838	278.717	242.527	-12,98%	0,85%
16	Hollanda	149.040	165.001	171.499	220.826	28,76%	0,77%
17	İsviçre	69.069	92.554	109.783	217.349	97,98%	0,76%
18	Meksika	1.893	2.034	146.263	203.172	38,91%	0,71%
19	Çekya	77.272	67.583	108.118	182.870	69,14%	0,64%
20	Estonya	96.648	108.656	78.620	171.158	117,70%	0,60%

Kaynak:TradeMap (mirror data)

İthalatta çeşitlilik göze çarpmaktadır. Özbekistan'ın en çok ithalat yaptığı 20 ülke arasında en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla Çin, Kazakistan, Güney Kore ve Türkiye şeklindedir. Çin, %43,2'lik payıyla Özbekistan'ın ithalatında lider konumdadır. Kazakistan ve Güney Kore ise sırasıyla %10,9 ve %8,2'lik paylara sahiptir.

2023'te en dikkat çekici değişimler, Fransa'dan yapılan ithalatta %167,6'lık, Brezilya'dan yapılan %126'lık ve Estonya'dan yapılan %117,7'lik artışlardır. Buna karşın, Ukrayna'dan yapılan ithalat %51,78 ve İtalya'dan yapılan ithalat ise %14,99 oranında düşüş yaşamıştır.

Tabloda görüldüğü gibi, Türkiye 2023 yılında Özbekistan'ın en çok ithalat yaptığı 4. ülke konumundadır. 2023 yılında 1.87 milyar dolar değerindeki ithalat, 2022'ye göre %0,35 oranında düşüş göstermiştir.

Sonuç olarak, Özbekistan'ın ithalatı 2023 yılında genel olarak artış trendi gösterse de, bazı ülkelere yapılan ithalatta önemli düşüşler yaşanmıştır. Bu durum, küresel ticaret dinamiklerindeki değişimleri ve Özbekistan'ın tedarik zincirindeki çeşitlilik arayışlarını yansıtmaktadır.

3.

ÖZBEKİSTAN'IN TÜM ÜRÜNLERDE ÜLKE BAZINDA İHRACAT VERİLERİ

Tablo 3: Özbekistan'ın En Çok İhracat Yaptığı 20 Ülke (Birim: Bin ABD Doları)

No	Ülkeler	2020	2021	2022	2023	2023-2022 Değişimi (%)	2023 Payı
	Toplam	11.376.625	13.055.762	13.019.272	18.112.245	39,12%	100,00%
1	İsviçre	6.265	2.391.298	3.922.919	8.185.689	108,66%	45,19%
2	Birleşik Krallık	6.029.510	1.881.513	753.845	2.652.267	251,83%	14,64%
3	Çin	915.719	1.371.786	2.276.414	1.647.666	-27,62%	9,10%
4	Kazakistan	780.144	1.057.043	1.282.868	1.291.094	0,64%	7,13%
5	Türkiye	969.984	1.800.044	1.682.528	1.209.164	-28,13%	6,68%
6	Kırgızistan	188.824	316.530	362.608	403.222	11,20%	2,23%
7	Brezilya	1.601	4.534	449	369.264	82141,43%	2,04%
8	Tacikistan	238.447	326.076	392.460	353.643	-9,89%	1,95%
9	Ukrayna	136.961	273.421	159.568	191.518	20,02%	1,06%
10	Polonya	71.868	105.304	165.631	168.668	1,83%	0,93%
11	İtalya	16.314	47.091	113.147	148.126	30,91%	0,82%
12	Azerbaycan	59.187	78.413	136.797	131.628	-3,78%	0,73%
13	Endonezya	18.802	12.594	48.930	124.717	154,89%	0,69%
14	Fransa	24.189	116.015	143.120	110.951	-22,48%	0,61%
15	Litvanya	16.261	78.175	115.781	107.837	-6,86%	0,60%
16	Hindistan	15.607	23.125	93.033	104.200	12,00%	0,58%
17	A.B.D.	81.510	189.145	61.036	96.786	58,57%	0,53%
18	Güney Kore	18.161	22.053	27.932	90.299	223,28%	0,50%
19	Kanada	106.775	202.414	257.456	82.575	-67,93%	0,46%
20	Almanya	36.174	64.677	95.316	81.944	-14,03%	0,45%

Kaynak:TradeMap (mirror data)

Özbekistan, 2023 yılında 18.1 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirmiştir. Bu rakam, 2022'ye göre %39,12'lik bir artış göstermektedir.

En çok ihracat yapılan ülke %45,1 pay ile İsviçre'dir. Birleşik Krallık, Çin ve Kazakistan sırasıyla %14,6 %9,1 ve %7,1'lik paylara sahiptir. Ülkemiz Özbekistan'ın en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında 5. sıradadır.

Özbekistan, küresel ticarete önemli bir pazar olmaya devam etmektedir. Aynı zamanda Özbekistan'ın ithalatçı bir ülke olması ve dış ticaretindeki açık da ülkenin önemli bir partner konumunda olmasını sağlamaktadır.

4. ÖZBEKİSTAN'IN İKLİMLENDİRME SEKTÖRÜ İTHALATI

Küresel ısınma ve artan enerji ihtiyacı ile birlikte enerji etkin ürünlere yönelim, dünya çapında iklimlendirme sektörünün gelişmesini tetiklemektedir. Özbekistan da bu gelişmeden nasibini alan ülkelerden biridir. 2023 yılında 1.51 milyar dolar değerinde sektör ithalatı gerçekleştiren Özbekistan, iklimlendirme sektöründe önemli bir pazar konumundadır. Genel ithalatta görülen düşüğe rağmen iklimlendirme ürünleri ithalatında %28,6 oranında artış görülmektedir.

Tablo 4.1: Özbekistan'ın Sektörde En Çok İthalat Yaptığı 20 Ülke (Birim:Bin ABD Doları)

No	Ülkeler	2020	2021	2022	2023	2023-2022 Farkı	2023-2022 Yılları Değişimi	2023 Payı
	Toplam	1.041.240	1.139.676	1.175.567	1.511.726	336.159	28,60%	100,00%
1	Çin	446.940	437.247	588.667	862.043	273.376	46,44%	57,02%
2	Türkiye	106.367	219.333	214.249	209.670	-4.579	-2,14%	13,87%
3	Güney Kore	70.165	61.211	74.497	74.123	-374	-0,50%	4,90%
4	İtalya	52.118	35.570	45.204	66.089	20.885	46,20%	4,37%
5	Almanya	37.628	35.394	47.850	54.156	6.306	13,18%	3,58%
6	A.B.D.	2.787	5.449	7.050	24.772	17.722	251,38%	1,64%
7	Finlandiya	11.776	622	2.129	24.668	22.539	1058,67%	1,63%
8	Hindistan	5.312	8.446	12.850	23.848	10.998	85,59%	1,58%
9	Kazakistan	11.868	20.009	15.660	21.223	5.563	35,52%	1,40%
10	Polonya	6.108	9.533	15.339	20.748	5.409	35,26%	1,37%
11	Litvanya	17.429	11.460	19.077	20.602	1.525	7,99%	1,36%
12	Fransa	7.662	6.811	4.365	18.202	13.837	317,00%	1,20%
13	Çekya	8.098	4.262	9.101	11.567	2.466	27,10%	0,77%
14	Hollanda	4.758	5.026	7.027	9.128	2.101	29,90%	0,60%
15	Ukrayna	41.404	31.039	15.055	8.740	-6.315	-41,95%	0,58%
16	Tayland	9.340	5.780	7.961	6.055	-1.906	-23,94%	0,40%
17	Bulgaristan	1.167	2.035	1.411	5.656	4.245	300,85%	0,37%
18	Belçika	3.883	4.803	24.504	4.649	-19.855	-81,03%	0,31%
19	Japonya	1.761	7.554	2.721	4.611	1.890	69,46%	0,31%
20	Hong Kong	116	45	1.225	4.570	3.345	273,06%	0,30%

Kaynak:TradeMap (mirror data)

En çok ithalat yapılan ülkeler sırasıyla Çin, Türkiye, Güney Kore ve İtalya'dır. Özbekistan'ın ülkemizden ithalatı 2022'ye göre yaklaşık %2,14 oranında bir düşüş göstermiştir.

Tablo 4.2: ÖZBEKİSTAN'ın Sektör Alt ürün Gruplarındaki İthalat Verileri

Ürün Grubu	2022 (Bin ABD Doları)	2023 (Bin ABD Doları)	Değişim (%)	Türkiye'nin 2022 Yılı Payı (%)	Türkiye'nin 2023 Yılı Payı (%)
Isıtma	185.226	208.258	12,43%	19,79%	21,57%
Soğutma	145.976	196.730	34,77%	28,38%	19,11%
Klima	286.073	331.619	15,92%	10,78%	7,28%
Tesisat	395.118	564.783	42,94%	20,37%	14,35%
Havalandırma	199.115	263.095	32,13%	16,07%	9,70%
Yalıtım	9.377	8.609	-8,19%	19,49%	22,06%
Toplam	1.175.567	1.511.726	28,60%	18,23%	13,87%

Kaynak:TradeMap (mirror data)

Tabloya göre, Özbekistan 2023 yılında toplamda 1.5 milyar doların üzerinde iklimlendirme sektörü ithalatı gerçekleştirmiştir. Bu ithalat seviyesi, 2022'ye göre %28,60 oranında bir artış göstermektedir.

Özbekistan, ısıtma sistem ve elemanları alt ürün grubunda 2023 yılı ithalatını 208 milyon dolar olarak gerçekleştirmiştir. Özbekistan'ın 2023 yılındaki ithalatı 2022'ye göre %12,43'lük bir artış göstermiştir.

Soğutma sistem ve elemanları alt ürün grubunda 2023 yılı ithalatı 196 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre bu ithalat seviyesi %34,77'lik bir artış göstermiştir.

Klima sistem ve elemanları alt ürün grubunda 2023 yılında Özbekistan 331 milyon dolar ithalat gerçekleştirmiştir ve bir önceki yıla göre %15,92'lik bir artış göstermiştir.

Tesisat sistem ve elemanları alt ürün grubunda 2023 yılı ithalatı 564 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ithalat seviyesi, 2022'ye göre %42,94'lük bir artışı temsil etmektedir.

Havalandırma sistem ve elemanları alt ürün grubunda 2023 yılı ithalatı yaklaşık 263 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir ve bir önceki yıla göre %32'lik artış yaşanmıştır.

Yalıtım malzemeleri alt ürün grubunda ise 2023 yılı ithalatı 8.6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılında Özbekistan'ın yalıtım malzemeleri ürün grubundaki ithalatı 2022'ye göre yaklaşık %8,2 oranında azalış göstermiştir.

5. ÖZBEKİSTAN'IN TÜRKİYE'DEN SEKTÖR İTHALATI VERİLERİ

Türkiye, sektör bazında Özbekistan'a 2022 yılında 214.2 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiştir. 2023 yılında ise ülkeye gerçekleştirilen ihracat yaklaşık %2,1 oranında azalarak 209.6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin Özbekistan ithalatından aldığı pay 2023 yılında %13,8 seviyesindedir.

Tablo 5: Özbekistan'ın Türkiye'den Sektör İthalat Verileri

Ürün Grubu	2022 (Bin ABD Doları)	2023 (Bin ABD Doları)	Değişim (%)	Türkiye'nin Özbekistan İthalatındaki Sıralaması (2023)
Isıtma	36.656	44.918	22,54%	2.
Soğutma	41.431	37.596	-9,26%	2.
Klima	30.837	24.149	-21,69%	2.
Tesisat	80.501	81.058	0,69%	2.
Havalandırma	32.003	25.514	-20,28%	2.
Yalıtım	1.828	1.899	3,88%	2.
Toplam	214.249	209.67	-2,14%	2.

Kaynak:TradeMap (mirror data)

Özbekistan'ın Sektör Alt Ürün Gruplarındaki İthalat Verileri tablosunda ayrıntıları ile incelenen verilerinde Türkiye'nin aldığı paylara baktığımızda; Özbekistan'ın 208 milyon dolar seviyesindeki ısıtma sistem ve elemanları ithalatından Türkiye %21,57 oranında pay alarak ülkenin ürün grubunda en çok ithalat gerçekleştirdiği 2. ülke konumunda yer almaktadır. Türkiye'nin Özbekistan'a ısıtma ürün grubundaki ihracatı 2022 yılında 36.6 milyon dolar seviyesindeyken 2023 yılında yaklaşık 45 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Pazardan aldığı pay ise %19,79'dan %21,57 seviyesine yükselmiştir.

Soğutma sistem ve elemanları ürün grubunda Türkiye, Özbekistan'a 2022 yılında 41.4 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirirken 2023 yılında ise 37.5 milyon dolar seviyesinde ihracat gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin ürün grubunda pazardan aldığı pay 2023 yılında bir önceki yıla göre %28,38 seviyesinden %19,11 seviyesine gerilemiştir. Soğutma ürün grubunda Özbekistan'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında Türkiye 2. sırada yer almaktadır.

Klima sistem ve elemanları ürün grubunda 2023 yılında yaklaşık 332 milyon dolar seviyesinde ithalat gerçekleştiren Özbekistan'a Türkiye 2022 yılında yaklaşık 31 milyon dolar ihracat gerçekleştirerek pazardan %10,78 oranında pay almıştır. Ülkenin en çok ürün grubu bazında ithalat gerçekleştirdiği 2. ülke olan Türkiye, 2023 yılında 24.1 milyon dolar klima sistem ve elemanları ürün grubunda Özbekistan'a ihracat gerçekleştirmiştir. Ürün grubunda 2023 yılında bir önceki yıla göre ihracatımız yaklaşık %21,69 oranında azalmış ve pazardan aldığımız pay 2022 yılında %10,78 iken 2023 yılında %7,28 oranında gerçekleşmiştir. Özbekistan'ın klima sistem ve elemanları ürün grubunda en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Türkiye, Güney Kore, Tayland, Kazakistan'dır.

Tesisat sistem ve elemanları ürün grubunda yaklaşık olarak 565 milyon dolar seviyesinde ithalat gerçekleştirerek bir önceki yıla göre ithalatını %43 oranında artıran Özbekistan'ın ürün grubu bazında en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Türkiye, Almanya, İtalya ve Finlandiya'dır. Tesisat ürün grubunda ülkeye en çok ihracat gerçekleştiren ülkeler listesinde 2. sırada yer alan Türkiye, 2022 yılında 80.5 milyon dolar ihracat gerçekleştirirken 2023 yılında ihracatını 81 milyon dolar seviyesine çıkartırken pazardan aldığı payı %20,37 seviyesinden %14,35 seviyesine gerilemiştir.

Havalandırma sistem ve elemanları ürün grubunda Özbekistan'a 2022 yılında 32 milyon dolar seviyesinde ihracat gerçekleştiren Türkiye, 2022 yılında ülkenin ürün grubundaki ithalatından %16,07 oranında pay almıştır. 2023 yılında ülkemizin Özbekistan'ın havalandırma ürünleri ürün grubundaki ithalatından aldığı pay ise %9,7 oranında gerçekleşmiştir. Ülkenin ürün grubunda en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Türkiye, İtalya ve Güney Kore'dir.

Yalıtım malzemeleri ürün grubunda 2022 yılında 9.37 milyon dolar ithalat gerçekleştiren Özbekistan'ın, 2023 yılında ürün grubundaki ithalatı %8,19 oranında gerileyerek 8.6 milyon dolar seviyesine gelmiştir. Yalıtım malzemeleri ürün grubunda Özbekistan'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Türkiye, Güney Kore, Kazakistan ve İtalya'dır. Türkiye'nin Özbekistan'a gerçekleştirdiği yalıtım malzemeleri ihracatı 2022 yılında 1.82 milyon dolar seviyesinde iken 2023 yılında %3,88 oranında artış göstererek 1.89 milyon dolar seviyesine yükselmiştir. 2023 yılında Türkiye'nin Özbekistan'ın yalıtım malzemeleri ithalatından aldığı pay ise %22 oranında gerçekleşmiştir.

6. ÖZBEKİSTAN'IN ÜLKE BAZINDA SEKTÖR İHRACAT VERİLERİ

Tablo 6: Özbekistan'ın Sektörde En Çok İhracat Yaptığı 20 Ülke (Birim: Bin ABD Doları)

No	Ülkeler	2020	2021	2022	2023	2023-2022 Yılları Farkı	2023-2022 Yılları Değişimi (%)	2023 Yılı Payı
	Toplam	12.710.013	14.403.772	14.322.954	15.014.197	691.243	4,83%	100%
1	Türkiye	26.399	64.896	74.983	87.497	12.514	16,69%	52,94%
2	Kazakistan	10.418	16.293	27.686	30.730	3.044	10,99%	18,59%
3	Tacikistan	5.438	8.406	13.208	14.646	1.438	10,89%	8,86%
4	Kırgızistan	3.573	6.466	10.298	14.232	3.934	38,20%	8,61%
5	Azerbaycan	4.895	8.205	9.861	9.830	-31	-0,31%	5,95%
6	Polonya	0	4	1	1.421	1.420	142000,00%	0,86%
7	Bulgaristan	844	1.430	2.011	1.419	-592	-29,44%	0,86%
8	Ukrayna	569	2.466	1.227	1.001	-226	-18,42%	0,61%
9	Gürcistan	40	47	219	957	738	336,99%	0,58%
10	Romanya	0	0	513	533	20	3,90%	0,32%
11	Almanya	88	76	35	418	383	1094,29%	0,25%
12	Fransa	1	22	10	315	305	3050,00%	0,19%
13	Moğolistan	0	0	0	280	280	#SAYI/0!	0,17%
14	Moldova	113	215	260	268	8	3,08%	0,16%
15	Litvanya	0	28	37	233	196	529,73%	0,14%
16	İtalya	2	11	26	203	177	680,77%	0,12%
17	Mısır	219	0	0	202	202	#SAYI/0!	0,12%
18	Tayland	3	0	0	182	182	#SAYI/0!	0,11%
19	Ermenistan	27	118	390	178	-212	-54,36%	0,11%
20	Yunanistan	0	0	7	148	141	2014,29%	0,09%

Kaynak:TradeMap (mirror data)

Özbekistan, 2023 yılında iklimlendirme sektöründe 165 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiştir. Bu rakam 2022 yılına kıyasla %16,64'lük bir artışı temsil etmektedir. Bununla birlikte ihracatın ithalatı karşılama oranı %77 seviyesinde olurken ülke iklimlendirme sektöründe ithalatçı konumundadır.

Özbekistan'ın iklimlendirme sektörü alanında en çok ihracat yaptığı ülke Türkiye'dir. 2023 yılında ülkemize yapılan sektör ihracatı 2022 yılına göre %16,69 artarak 87.4 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır. Kazakistan, Özbekistan'ın en çok ihracat yaptığı ikinci ülkedir. 2023 yılında Kazakistan'a yapılan sektör ihracatı 2022 yılına göre %10,99 artarak 30.7 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır. Tacikistan ve Kırgızistan da Özbekistan için önemli iklimlendirme sektörü pazarlarıdır. Bu ülkelere yapılan ihracat 2022 yılına göre artış göstermiştir.

Özbekistan'ın 2023 yılında iklimlendirme sektörü geneline bakıldığında ülkemize en çok ithalat gerçekleştirdiği ürün 741110 GTİP kodlu rafine edilmiş bakırdan ince ve kalın borudur. 2023 yılında 87.2 milyon dolar ithalat gerçekleştirilen ürün bazında ithalat bir önceki yıla göre yaklaşık %16,67 oranında artış göstermiştir. Özbekistan'ın 2023 yılında ülkemize en çok ithalat gerçekleştirdiği ikinci ürün 848180 GTİP kodlu sıhhi tesisat musluk ve vanaları, merkezi ısıtma radyatör vanaları ve diğer musluklar, vanalar ve benzeri cihazlardır. 2023 yılında 138 bin dolar ithalat gerçekleştirilen ürün bazında ithalat bir önceki yıla göre yaklaşık %8,6 oranında artış göstermiştir. Özbekistan'ın 2023 yılında ülkemize en çok ithalat gerçekleştirdiği üçüncü ürün ise 741210 GTİP kodlu rafine edilmiş bakırdan ince ve kalın boru bağlantı parçalarıdır (rakor, dirsek vb.). 2022 yılında Özbekistan'dan ülkemize bu üründe hiç ithalat bulunmazken 2023 yılında 33 bin dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.

7. ÖZBEKİSTAN'IN EN ÇOK İTHAL ETTİĞİ 20 SEKTÖR ÜRÜNÜ

Özbekistan'ın 2023 yılında iklimlendirme sektörü geneline bakıldığında en çok ithalat gerçekleştirdiği ürün; 848180 GTİP kodlu sıhhi tesisat musluk ve vanaları, merkezi ısıtma radyatör vanaları ve diğer musluklar, vanalar ve benzeri cihazlardır. 2023 yılında 164 milyon dolar ithalat gerçekleştirilen ürün bazında ithalat bir önceki yıla göre yaklaşık %85 oranında artış göstermiştir. Ürün grubunda Özbekistan'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Rusya, Türkiye, İtalya ve Almanya'dır.

Özbekistan'ın 2023 yılında en çok ithal ettiği ikinci ürün 841370 GTİP kodlu diğer santrifüj pompalardır. 2023 yılında ithalatını bir önceki yıla göre yaklaşık %67,7 oranında artıran Özbekistan, 122 milyon dolar ürün grubunda ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürün grubunda en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Türkiye, Almanya, Hindistan ve İtalya'dır.

841590 GTİP kodlu klima cihazlarına ait aksam ve parçalar ürün grubunda ise 2023 yılında 108 milyon dolar ithalat gerçekleştirerek bir önceki yıla göre ürün grubu bazında ithalatını %225 oranında artırmıştır. Bu ürün grubunda en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin, Güney Kore, Türkiye, Belçika ve Tayland'dır.

Tablo 7: Özbekistan'ın En çok İthal Ettiği 20 Sektör Ürünü (Birim: Bin ABD Doları)

No	GTİP Kodu	GTİP Tanımı	2021	2022	2023	2023-2022 Değişimi (%)
1	848180	Sıhhi Tesisat Musluk ve Vanaları, Merkezi Isıtma Radyatör Vanaları ve Diğer Musluklar, Vanalar ve Benzeri Cihazlar	90.203	89.040	164.628	84,89%
2	841370	Diğer Santrifüj Pompalar	63.600	73.047	122.501	67,70%
3	841590	Klima Cihazlarına Ait Aksam ve Parçalar	24.647	33.328	108.400	225,25%
4	841510	Pencere veya Duvar Tipi Klimalar (Tek Bir Gövde Halinde veya Split Sistem)	21.513	27.957	97.151	247,50%
5	841480	Diğer Amaçlar için Kullanılan Komp-resör, Ventilator, Aspiratör	99.543	172.271	89.232	-48,20%
6	842199	Parts of machinery and apparatus for filtering or purifying liquids or gases, n.e.s.	16.019	13.691	65.277	376,79%
7	840310	Sıvıların veya Gazların Filtre Edilme-sine veya Arıtılmasına Mahsus Maki-ne ve Cihazlara Ait Aksam ve Parçalar	36.369	46.433	56.750	22,22%
8	841430	Soğutma Cihazlarında Kullanılan Kompresörler	43.918	60.624	47.248	-22,06%
9	841990	Isı Değişikliği Yoluyla Maddelerin İşlenmesi için Makinalar ve Tesis veya Laboratuar Cihazları ve Elekt-rikli Olmayan Şofbenler ve Diğer Su Isıtıcılarına Ait Aksam ve Parçalar	1.451	2.608	42.731	1538,46%
10	841780	Sanayi veya Laboratuvarlara Mahsus Elektrikli Olmayan Diğer Fırınlar ve Ocaklar: Elektriksiz	22.734	37.177	42.485	14,28%
11	842121	Suyun Filtre Edilmesine veya Arıtıl-masına Mahsus Makine ve Cihazlar	35.596	45.752	41.277	-9,78%
12	841490	Hava veya Vakum Pompaları, Hava veya Diğer Gaz Kompresörleri, Fanlar ve Bir Aspiratörü Olan Havalandır-maya Mahsus Davlumbazlara Ait Aksam ve Parçalar	26.800	46.724	40.892	-12,48%
13	841869	Diğer Soğutucu veya Dondurucu Ci-hazlar	46.540	41.207	37.642	-8,65%
14	841950	Isı Değiştiriciler (Eşanjörler)	15.550	27.283	37.522	37,53%

15	841459	Diğer Fanlar (Ventilatörler ve Aspira-törler)	15.469	24.361	30.322	24,47%
16	842139	Gazların Filtre Edilmesi veya Arıtıl-masına Mahsus Diğer Makina ve Ci-hazlar	59.142	66.588	28.821	-56,72%
17	841850	Dondurucu ve Soğutucu Ekipmanlar ile Mücehhez Depolama ve Teşhir Amaçlı Konsol, Dolap, Teşhir Tezgah-ları, Vitrinler ve Benzeri Mobilyalar	22.523	45.865	28.623	-37,59%
18	842129	Diyalizörler ve Sıvıların Filtre Edilme-sine veya Arıtılmasına Mahsus Diğer Makina ve Cihazlar	5.605	7.972	26.399	231,15%
19	841989	Pastörize Etme, Kondanse Etme vb. İşlemler için Makina ve Cihazlar	26.746	46.490	26.314	-43,40%
20	840219	Buhar Kazanları (Diğer, Karma Kazan-lar Dahil)	15.996	15.322	22.799	48,80%

Kaynak:TradeMap (mirror data)

İmzalanan Anlaşmalar

Türkiye ve Özbekistan arasında, ekonomik ve ticari iş birliğini geliştirmek amacıyla yıllar içinde çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır. 9 Temmuz 1995'te iki ülke arasında Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına Dair Anlaşma ile ekonomik ilişkileri güçlendirecek bir yapı oluşturulmuş, 18 Kasım 1997'de imzalanan Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım ve İşbirliği Anlaşması ile gümrük işlemleri konusunda iş birliği sağlanmıştır. Ayrıca, 13 Nisan 1998'de yapılan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması ile ticaretin artırılması hedeflenmiştir. 25 Ekim 2017'de imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması ve Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması ise yatırımcıların haklarını koruma altına almış ve vergilendirme konusunda kolaylıklar sağlamıştır. İki ülke arasındaki işbirliği, 23 Temmuz 2019'da düzenlenen Karma Ekonomik Komisyonu 5. Dönem Toplantısı ile daha da ileriye taşınmıştır. Bu anlaşmalar, Türkiye ve Özbekistan arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleşmesine katkıda bulunmuştur.

Anlaşmalar ve Vergiler

Özbekistan ile Türkiye arasında Tercihli Ticaret anlaşması 2023 yılında yürürlüğe girmiştir. Anlaşma kapsamında Özbekistan tarafından ülkemize 6'l GTİP bazında 12 sanayi ürününde taviz verilmiştir. Bu ürünler demir-çelikten yassı mamuller, santrifüj pompalar, borular-kazan-tank vb., dizelden elektrik üreten cihazlar, transformatörler, elektrik panoları, bazı makine aksam ve parçaları, elektrik iletkenleri, kontrol ayar cihazları, prefabrik yapılarıdır. Özbek tarafı bu ürünlerden prefabrik yapılar için %60 oranında, diğerleri için ise %50 oranında gümrük vergisi indirimi yapmaktadır.

Ülkedeki Teknik Engeller

Ülkedeki yetkili kurum ve kuruluşlar ile iletişim bilgileri: Özbekistan, ithalatta standardizasyon, ürün güvenliği, denetim sistemi ve kalite kontrolüne büyük önem vermektedir. Bu işlemler Uzstandart Devlet Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı tarafından harmonize edilerek yürütülmektedir.

Özbekistan'da yürürlükte olan teknik düzenleme ve standartların uluslararası ve AB standart, rehber ve dokümanları ile uyumlu olması için çaba sarfedilmektedir. Sorunlarla Uzstandart Devlet Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı'na (www.standart.uz) ilgilenebilir.

Ülkeye ihracatta zorunlu belgeler

Zorunlu Belgeler ve Belgeleri Düzenleyen Kurumlar

İthalatçı firma malın menşei, ihracat ülkesi, güvenlik şartlarına uygunluğu vs. hakkında dokümanları Uzstandart Devlet Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı'na vermek zorundadır.

Ayrıca Tüketim malları ve beyaz eşya ürünlerinin Özbekçe olarak etiketlenme zorunluluğu bulunmaktadır. BDT ülkeleri ve TSE tarafından verilen sertifikalar Özbekistan'da kabul edilmektedir.

Gümrük vergilerinin ertelenmiş veya taksitli ödeme durumlarında, ödeme belgesi yerine bölgesel gümrük idaresinin yazılı belgesi, gümrük ödemelerinin yapılamaması halinde, mal veya nakliye aracının garanti olarak konulduğu, bankanın garanti mektubu yada ödemesi gereken miktardaki paranın gümrük idaresi hesabına yatırılması gerekir. Zorunlu sertifikalandırmaya tabi ürünler listesi Özbekistan Bakanlar Kurulu tarafından yayınlanmaktadır.

Ülkede ürün güvenliği denetimleri

Özbekistan'a ithal edilen ürünlerin ilgili güvenlik şartlarına uygunluğunun denetimi genelde ithalat aşamasında yapılmaktadır. Tüketim malları Uzstandart Devlet Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı, eczacılık ürünleri Özbekistan Sağlık Bakanlığı, askeri mühimmat ve malzemelerin ithalatı ile ilgili denetimler ise Özbekistan Savunma Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Şüpheli çekildiğinde daha çok transit taşıyan kargo ürünleri tek tek aranmakta ve taşıma belgeleriyle uyumlu olup olmadığı kontrol edilmektedir.

Özbekistan'a yapılan ihracatta sevk öncesi inceleme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak bu ülkeden yurtdışına ihracat yapıldığında yurtdışındaki ithalatçının talebine istinaden sevk öncesi inceleme yapılmaktadır.

Özbekistan'da SGS Uzbekistan, CBIS, Independent Inspection Services (IIS), Bureau Veritas Inspections Services Tashkent, Mega Expert Group, OMIC Tashkent, Rastameks Servis, Tashekspertiza, West Oil Gas Consulting gibi gözetim şirketleri zorunlu sevk öncesi inceleme işlemlerini yapmaktadır. Bu şirketlerin belirlenmeleri için genelde ihaleler açılmamaktadır. Ama ithalatçı firma isterse ihale ilanı verebilmektedir. (<http://www.goldenpages.uz/company/?id=67123&CatId=3008>)

T.C. Ticaret Bakanlığı Özbekistan Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri

Suavi ÖNAL/Ticaret Başmüşaviri

Ahmet Melih HORATA/Ticaret Müşavir Yardımcısı

T: +998 71 233 29 19 – 0 312 204 81 06